

บทคัดย่อ

การกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งนั้นมีความสำคัญในสัญญาซื้อขายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องการโอนกรรมสิทธิ์ การรับภาระความเสี่ยงภัย และการชำระหนี้กลายเป็นพันธบัตร ซึ่งกฎหมายได้กำหนดวิธีการกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งไว้ในมาตรา 195 วรรคสอง แต่ทว่าวิธีการนี้เป็นวิธีการของลูกหนี้ในการเลือกกำหนดตัวทรัพย์สินเท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริงการกำหนดตัวทรัพย์สินให้เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งสามารถกระทำได้โดยการตกลงร่วมกันของคู่สัญญา หรือเจ้าหนี้เป็นฝ่ายเลือกกำหนดตัวทรัพย์สิน หรือให้บุคคลภายนอกที่เป็นตัวแทนของคู่สัญญาแต่ละฝ่าย หรือเป็นตัวแทนร่วมกันของคู่สัญญาเป็นผู้เลือกกำหนดตัวทรัพย์สินให้เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งได้ โดยใช้หลักเสรีภาพในการทำสัญญา แต่อาจเกิดปัญหาขึ้นในอนาคตได้ว่าเมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ทำให้ทรัพย์สินที่เลือกกำหนดโดยบุคคลเหล่านี้ไม่เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งและการเลือกของบุคคลเหล่านี้ไม่มีวิธีการเลือกที่เป็นขั้นตอนที่แน่นอน จึงไม่อาจทราบได้ว่าขั้นตอนไหนหรือจุดใดที่บุคคลเหล่านี้ทำการเลือกทรัพย์สินแล้วทำให้ทรัพย์สินนั้นกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ดังนั้นจึงขอเสนอที่จะเพิ่มเติมกฎหมายในส่วนนี้ อีกทั้งการที่กฎหมายบัญญัติเพียงแต่วิธีการเลือกกำหนดทรัพย์สินของลูกหนี้ ก็อาจทำให้เข้าใจว่าหากไม่มีการแสดงเจตนาเป็นอย่างอื่นก็ต้องให้ลูกหนี้เท่านั้นที่มีสิทธิเลือกกำหนดตัวทรัพย์สิน ซึ่งแท้จริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่เนื่องจากจะต้องพิจารณาจากปกติประเพณีทางการค้าตามมาตรา 368 ป.พ.พ. หรือตามสภาพแห่งนิติกรรมให้ได้เจตนาที่แท้จริงว่า เมื่อไม่มีผู้เลือกกำหนดตัวทรัพย์สินหรือต่างฝ่ายก็ต่างอยากจะทำเองก็ต้องพิจารณาตามหลักดังกล่าวว่าฝ่ายใดเป็นผู้มีสิทธิเลือกกำหนดตัวทรัพย์สิน และเพื่อความชัดเจนในการพิจารณาจึงขอเพิ่มเติมกฎหมายดังนี้

“มาตรา 195/1 ในกรณีที่มีได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ผู้มีสิทธิเลือกกำหนดทรัพย์สินเฉพาะสิ่งนั้น ให้เป็นไปตามปกติประเพณีหรือสภาพแห่งนิติกรรม”

ส่วนกรณีการเลือกกำหนดทรัพย์สินเฉพาะสิ่งโดยการตกลงร่วมกัน โดยลูกหนี้ เจ้าหนี้ หรือบุคคลภายนอกขอแยกออกมาจากมาตรา 195 เดิมโดยตัดมาตรา 195 วรรคสองออก แล้วเพิ่มเป็นมาตราใหม่ เนื่องจากในมาตรา 195 วรรคแรกนั้นได้กล่าวถึงวิธีการส่งมอบทรัพย์สินว่าจะต้องส่งมอบชนิดอย่างไร แต่มาตราใหม่ที่แยกออกมานี้จะได้กล่าวถึงวิธีการกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งโดยเฉพาะ

กรณีการเลือกกำหนดตัวทรัพย์สินโดยการตกลงร่วมกันของคู่สัญญานั้น ทรัพย์สินจะเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งทันทีที่ได้ตกลงเลือกกำหนดตัวทรัพย์สินร่วมกัน ดังนี้

“มาตรา 195/2 วรรคแรก ในกรณีที่คู่สัญญาตกลงร่วมกันเลือกกำหนดตัวทรัพย์สินที่จะส่งมอบแล้ว ท่านว่าทรัพย์สินนั้นจึงเป็นวัตถุแห่งหนี้จำเดิมแต่เวลานั้นไป”

สำหรับการเลือกกำหนดทรัพย์สินโดยลูกหนี้ในมาตรา 195 วรรคสอง ป.พ.พ. บัญญัติว่า “ถ้าลูกหนี้ได้กระทำการอันตนจะพึงต้องทำ เพื่อส่งมอบทรัพย์สินนั้นทุกประการแล้วก็ดี หรือถ้าลูกหนี้ได้เลือกกำหนดทรัพย์สินที่จะส่งมอบแล้วด้วยความยินยอมของเจ้าหนี้ก็ดี ท่านว่าทรัพย์สินนั้นจึงเป็นวัตถุแห่งหนี้จำเดิมแต่เวลานั้นไป” ซึ่งมีวิธีการเลือกกำหนดอยู่ 2 วิธี ซึ่งการจะเลือกใช้วิธีใดในสองวิธีนี้ขึ้นอยู่กับที่การตกลงกันของคู่สัญญา แต่หากไม่ได้ตกลงกันไว้ก็จะต้องใช้ปกติประเพณีในการพิจารณา กล่าวคือ หากทรัพย์สินใดที่ปกติประเพณีนั้นต้องมีการยินยอมตรวจตราก่อนรับมอบ เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่พบความชำรุดบกพร่องได้ง่ายหรือเป็นทรัพย์สินที่มีความสลับซับซ้อน ลูกหนี้ก็ต้องใช้วิธีเลือกกำหนดทรัพย์สินที่จะส่งมอบแล้วด้วยความยินยอมของเจ้าหนี้ ซึ่งความยินยอมของเจ้าหนี้ในที่นี้เป็นความยินยอมหลังการเลือกกำหนดทรัพย์สินโดยอาจให้ความยินยอมต่อหน้า หรือทางโทรศัพท์ ทางจดหมาย ฯลฯ ทรัพย์สินนั้นก็จะเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งโดยลูกหนี้ไม่ต้องกระทำทุกประการ หรือลูกหนี้ต้องกระทำทุกประการโดยส่งมอบทรัพย์สินให้เจ้าหนี้แล้วเจ้าหนี้ยินยอมทรัพย์สินนั้นก็จะเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง แต่หากโดยปกติทรัพย์สินนั้นไม่ต้องตรวจตราเนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่ไม่ค่อยพบความชำรุด ลูกหนี้จะต้องทำการกระทำทุกประการโดยการนับ ชั่ง ตวง วัด คัดเลือก หรือแยกทรัพย์สินนั้นออกมาเป็นที่แน่นอน และจะต้องมีการบรรจุหีบห่อตามความจำเป็นเพื่อส่งมอบทรัพย์สินไปยังภูมิลำเนาของเจ้าหนี้หรือที่ที่ได้ตกลงกัน หรือส่งมอบ ณ ที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ในกรณีที่เลือกกำหนดทรัพย์สินต่อหน้า พร้อมทั้งเสนอที่จะชำระหนี้ ทรัพย์สินนั้นก็จะเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งทันทีโดยที่เจ้าหนี้ไม่ต้องให้ความยินยอม กระนั้นก็ตามหากเกิดปัญหาขึ้นในอนาคตอาจมีการตีความไม่ไปถึงตามที่เสนอนี้ ดังนั้นเพื่อความชัดเจนจึงขอเสนอแก้กฎหมายจากมาตรา 195 วรรคสอง มาเป็นมาตรา 195/2 วรรคสอง ดังนี้

“มาตรา 195/2 วรรคสอง ในกรณีที่ลูกหนี้มีสิทธิเลือกกำหนดตัวทรัพย์สิน เมื่อลูกหนี้ได้เลือกกำหนดและเจ้าหนี้ให้ความยินยอมแล้วทรัพย์สินนั้นจึงเป็นวัตถุแห่งหนี้จำเดิมแต่เวลานั้นไป เว้นแต่ โดยข้อสัญญาหรือโดยปกติประเพณีเจ้าหนี้ไม่จำเป็นต้องให้ความยินยอม ให้ทรัพย์สินกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งนับแต่เวลาที่ลูกหนี้ได้กระทำการอันตนจะพึงต้องทำ เพื่อส่งมอบทรัพย์สินนั้นทุกประการแล้ว”

กรณีที่เจ้าหนี้มีสิทธิเลือกกำหนดทรัพย์สินนั้นได้กำหนดขั้นตอนว่าเพียงแต่เจ้าหนี้เลือกกำหนดทรัพย์สินและแสดงเจตนาต่อลูกหนี้ทรัพย์สินนั้นก็จะเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง แต่หากบุคคลภายนอกมีสิทธิเลือกกำหนดทรัพย์สิน ถ้าบุคคลภายนอกเป็นตัวแทนของฝ่ายใดก็สามารถใช้

วิธีการเลือกกำหนดตัวทรัพย์สินของฝ่ายนั้นที่จะทำการเลือก แต่หากบุคคลภายนอกนั้นเป็นตัวแทนร่วมกันของทั้งสองฝ่าย บุคคลภายนอกก็จะต้องทำการเลือกกำหนดทรัพย์สินโดยการแสดงเจตนาต่อลูกหนี้ และลูกหนี้แจ้งแก่เจ้าหนี้ทราบแล้วทรัพย์สินนั้นจึงจะเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง แต่หากบุคคลภายนอกเลือกกำหนดทรัพย์สินนั้นเพื่อประโยชน์ของตัวบุคคลภายนอกเองลูกหนี้ไม่ต้องแจ้งความนั้นแก่เจ้าหนี้ ทรัพย์สินนั้นก็จะเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งทันทีที่บุคคลภายนอกแสดงเจตนาต่อลูกหนี้ ดังนี้

“มาตรา 195/2 วรรคสาม ในกรณีที่เจ้าหนี้และบุคคลภายนอกมีสิทธิเลือกกำหนดตัวทรัพย์สิน เมื่อเลือกทรัพย์สินแล้วให้แสดงเจตนาต่อลูกหนี้ และกรณีบุคคลภายนอกเป็นตัวแทนร่วมกันของคู่สัญญาเป็นผู้เลือกเมื่อได้เลือกกำหนดโดยได้แจ้งต่อลูกหนี้และลูกหนี้ได้แจ้งความนั้นต่อเจ้าหนี้ทรัพย์สินนั้นจึงกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา 374”

อีกทั้งเพื่อความสมบูรณ์ในการใช้กฎหมายดังกล่าว จึงขอแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งในมาตรา 370 วรรคสอง ด้วย ดังนี้

“มาตรา 370 วรรคสอง บัญญัติว่า ถ้าไม่ใช่ทรัพย์สินเฉพาะสิ่งท่านให้ใช้บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนนี้ บังคับแต่เวลาที่ทรัพย์สินนั้นกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 195/2 นั้นไป”